СЕКЦІЯ 1
НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЮРИДИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Кушакова-Костицька Наталія Вадимівна, професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, заслужений юрист України

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА МОВУ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ

Сьогодні в умовах розвитку інформаційного суспільства та подальшого вдосконалення інформаційних технологій чітко проявилась тенденція до загальної суспільної деградації. Ця деградація намітилась у глобальних масштабах і практично в усіх сферах життя. Можливість безперешкодно отримувати або поширювати будь-яку інформацію незалежно від часу та географічних координат, як показала практика, має не тільки позитивні сторони, але й негативні, які почали вочевидь переважати.

Найбільш суттєво ІТ, на мій погляд, негативно вплинули на перехід сучасного, місцями «цивілізованого» суспільства до первинного, причому лякаючими темпами. Однією із самих характерних ознак цього процесу стала деградація мови як засобу спілкування та обміну інформацією. Основні тенденції, які можна спостерігати в усіх мовах, - це їхня примітивізація, зведення їхнього використання до дуже простих штампів і конструкцій, формування набору стандартних висловів «на всі випадки життя», якими можна швидко скористатися в Інтернеті, мобільному телефоні тощо (наприклад, можливість вибору стандартних відповідей із списку на зразок «я на зустрічі», «передзвоніть пізніше» і т. п. у телефоні), набори простих слів у розмові - «вау», «ОК», «супер» і ряду інших, що перекочували, як правило, з англійської в усі інші мови, навіть використання замість слів набору знаків - смайликів, крапок, ком, дужок і т. д.

Це пов’язано з тим, що все частіше живе спілкування замінюється чатами в Інтернеті, електронною перепискою, смс-повідомленнями і тому подібними формами спілкування, тобто є можливість спілкування з усім світом без наявної однієї, визнаної усіма мови. На неї сьогодні претендує поки що англійська, але її мало хто знає на відповідному рівні, включаючи, власне, англомовне населення, до якого належать різні народи і навіть раси.

Таким чином, сучасний стиль спілкування і, відповідно, мова стали дуже далекими від стилю, на якому було написано листа Тетяни до Онєгіна з відомої поеми Олександра Сергійовича Пушкіна. З іншого боку вони дуже щільно наблизилися до мови Елочки-людожерки з роману «Дванадцять стільців» Ільфа і Петрова.

Крім того, гарну літературну мову свідомо чи несвідомо замінили комп’ютерні ігри та обмін інформацією в соціальних мережах (у кращому випадку). Обмін інформацією там відбувається не стільки через мову, скільки через використання спеціальних образів, «картинок», що призводить до розумової деградації, з одного боку і, відповідно, спрощенню функції мови як засобу обміну інформацією та вираження почуттів. З іншого боку, це призводить до стимуляції розвитку низьких почуттів і зведення життєдіяльності до найпростіших потреб - суто матеріальних, фізичних, а не духовних.

А головне, що сучасне суспільство споживання сприяє тому, що активне застосування ІТ в усіх сферах повсякденного життя, його віртуаїлізація веде до деградації таких видів духовної сфери, як художня література, мистецтво, фундаментальна наука, освіта, де мова відіграє визначальну роль.

Так, у галузі літератури переважають тепер «бульварні» романи, в живописі - так звані абстракції та інші примітивні форми, в кращому разі - розфарбування комп’ютерних копій фотографій на відміну від класичних стилей. У інших сферах мистецтва завдяки використанню технологій спостерігається так само тиражування певних шаблонів та примітивізація змісту і форми.

Усі ці явища відбуваються через і на фоні нав'язування і стимулювання низьких інстинктів і почуттів, насамперед таких, як жорстокість, страх, жадоба, заздрість, розбещеність, вседозволеність, егоцентризм.

Наприклад, мовна конструкція «я тебе кохаю», притаманна стосункам чоловіка і жінки, стає неактуальною, замінюється Інтернет- та іншою рекламою педофілії, гомосексуалізму, порнографії. Особливо негативним наслідком цього процесу можна вважати руйнування традиційного інституту сім'ї з метою подальшої її заміни специфічними соціальними інституціями.

Особливо загрозливим видається нав'язування культу жорстокості і страху. Коли, наприклад, за часи інквізиції страта була певною розвагою, і люди виходи на європейські площі, щоб спостерігати як живцем спалюють людей (зокрема, «відьом»), то сьогодні вже не треба нікуди ходити і спеціально збирати глядачів. Достатньо включити телевізор або зайти в Інтернет і можна побачити, як спалюють людей у XXI столітті (!) на електричному стільці в «цивілізованих» країнах або як відрубають людям голови (та страчують в інший жахливий спосіб) у країнах, де, так би мовити, «розвинуті» країни-гегемони допомагають будувати «демократію».

Як наслідок, - культивується комплекс страху, адже людина розуміє, що коли вона не буде дотримуватись певних правил, стилю життя, що нав'язується, з нею вчинять так само... .

Звичайно, в таких «демократичних» умовах інформаційного суспільства найкращий спосіб жити спокійно, а й іноді і просто вижити - це мовчати. Отже, будь-яка мова - українська, англійська, китайська тощо - в таких умовах і далі деградуватиме разом із подальшим «розвитком демократичної, правової, соціальної держави і громадянського суспільства», як зараз прийнято зазначати в офіційних документах і фахових статтях.